

Nr 36

Av herr Nilsson i Gävle m. fl., om främjande av produktionen av billigare bostäder.

(Lika lydande med motion nr 54 i Första kammaren)

Bostadsbrist och trångboddhet måste byggas bort. Sextioalet bör bli det decennium där denna målsättning tryggas. Detta innebär att takten i bostadsbyggandet måste ökas. Det handlar inte enbart om att fylla ett eftersatt bostadsbehov, utan jämväl att garantera att de stora ungdomskullar som under detta decennium kommer upp i hushållsbildande åldrar verkligen får sin samhällseliga rätt till en god och modern bostad.

Den nuvarande årsproduktionen av ca 70 000 lägenheter ter sig mot bakgrunden av tidigare års produktionssiffror som relativt tillfredsställande. Men om produktionssiffran av 70 000 lägenheter ställs i relation till den faktiska bostadsbristen och trångboddheten i dagens läge, i förhållande till bostadsområdets minskade andel av vårt lands bruttoinvesteringar, inger detta stora betänkligheter. För 10 år sedan var bostädernas andel av bruttoinvesteringarna 23,2 % för att nu ligga på endast drygt 19 %. 70 000 lägenheter kan därför enligt vår mening icke få utgöra någon maximigräns för bostadsbyggandet utan bör ses som en minimigräns.

Att öka takten i bostadsbyggandet kräver dessutom att tillräckligt med långfristigt kapital ställs till förfogande och att lämplig tomtmark finns tillgänglig. Båda dessa problem har den storleksordningen att riksdagen måste begära särskilda åtgärder från regeringens sida och befullmäktiga regeringen att vidtaga just de åtgärder som är nödvändiga för en godtagbar lösning. Utgångspunkten för vårt fortsatta resonemang är att varje svensk medborgare skall tillerkännas den medborgerliga rättigheten att vid behov kunna erhålla bostad för sig själv och sin familj. Denna självklara rätt är fråntagen 100 000-tals medborgare i vårt land. En sådan orimlighet understryker rikstigheten i våra förslag.

Ett oeftergivligt krav för att kunna bygga bort bostadsbrist och trångboddhet är att bostadsbyggandet erhåller en större andel i den långfristiga kapitalmarknadens resurser och att hela bostadsområdet — däri inräknat tomtmarken samt byggnadskreditiven — frikopplas från räntespekulationer, att en långsiktig och låg ränta fastställs. Detta utgör en av grundförutsättningarna för att tillräckligt med goda bostäder skall kunna byggas, till priser som är överkomliga för arbetare och tjänstemannafamiljer.

Bostadsområdet måste sålunda erhålla en ytterligare vidgad prioritet på den långa kapitalmarknaden. Detta kan ske på så sätt att kommunala, statliga och allmänägda bostads- och byggnadsföretag tilldelas den andel av kapitalresurserna, som motsvarar deras aktuella behov och står i överensstämmelse med den målsättning för bostadsbyggandet, som riksdagen beslutar.

Utredningen beträffande kreditmarknaden — SOU 1960: 16 — med förslag till åtgärder i syfte att ge staten och bostadsområdet prioritet på den långa kreditmarknaden torde enligt vår mening tills vidare kunna täcka här nämnda önskemål i vad gäller prioritering på kreditmarknaden.

Emellertid, detta blir endast en lösning i första ledet för att kunna bygga billigare bostäder, ett i och för sig mycket viktigt led. Denna kreditprioritering utgör emellertid endast en halv lösning av problemet om detsamma icke samtidigt kompletteras med en för bostadskrediterna särskilt fastställd låg ränta. Utan en kraftig räntesänkning för här angivna lån är det icke möjligt att minska de höga bostadskostnaderna i den nyare bebyggelsen. Räntornas inverkan på bostadsbyggandet har i så många sammanhang påtalats och exempel på deras fördyrande inverkan har så många gånger framhävts i bostadsdebatterna att nyare exempel icke här är nödvändiga.

Andra åtgärder utöver räntesänkning bör emellertid samtidigt aktualiseras. Sålunda framstår svårigheterna för de allmänägda bostads- och byggnadsföretagen att bygga kostnadsmässigt billigare bostäder som mycket begränsade. Deras verksamhet begränsas av att bankerna tvingar fram högre räntor och kortare amorteringstider liksom av monopolistisk prissättning på byggnadsmaterial. Avgörande för bostadskostnaderna är, utöver räntesatserna, amorteringstider och byggnadsmaterialpriser.

Att i nuvarande läge bygga billigare bostäder kräver därför ökat samhälleligt inflytande och ökad kontroll, inte bara över kreditmarknaden, banker och kreditinstitut utan jämväl över byggnadsmaterialproducenternas och storentreprenörernas hela verksamhet.

En icke ringa del i de höga bostadskostnaderna utgör tomtpriserna. Allt flera städer och tätorter brottas med svår tomtbrist. Detta läge möjliggör för enskilda mark- och tomtinnehavare att på grund av tilltagande tomtbrist tillskansa sig oskäligen markvärdevinster. Expropriationslagen måste därför skärpas dithän att spekulation i tomtmark effektivt förhindras. Övervägas bör även att staten ekonomiskt understödjer kommunerna vid deras inköp av värdefull tomtmark.

Här ovan angivna förslag syftar till ett kraftigt ökat bostadsbyggande efter linjer som förverkligade skulle innebära väsentligt minskade boendekostnader. Att i praktiken förverkliga dessa önskemål kräver emellertid samtidigt åtgärder för en hastigare utbyggnad av yrkesutbildningen med en tillika kraftig nyrekrytering av byggnadsarbetarkåren. Staten och kommunerna bör i samråd med fackföreningarna lösa dessa problem.

Nyligen framlagda förslag om fem dagars minskning av repetitionsövningarna visar att enbart härigenom ca 400 000 arbetsdagar kan frigöras. Vår mening är att rekrytutbildningen på samma sätt kan minskas i betydligt större omfattning, utan att därför vårt lands försvarskraft skulle äventyras. En rationalisering på detta område skulle alldeles säkert ge vårt land 100 000-tals nya dagsverken, varav många 10 000-tal skulle tillfalla bostadsbyggandet.

Med här anförda synpunkter finner undertecknade det fullt möjligt att lösa bostadsbristen och trångboddheten i vårt land.

Vi anser det inte försvarligt att 100 000-tals medborgare skall år efter år köa i bostadsförmedlingar. De negativa verkningar som detta för med sig, för barn, ungdom och föräldrar och därmed för hela samhället, är av sådan omfattning att alla vägar må prövas för att ge varje medborgare en bostad för sig själv och sin familj till rimliga kostnader.

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om

att bostadsproduktionen erhåller ytterligare vidgad prioritet på kreditmarknaden,

att dessa prioriterade krediter erhålles till en långsiktig låg ränta samt

att vad motionen i övrigt — utom i vad avser skärpning av expropriationslagstiftningen — rekommenderar i syfte att få fram kostnadsmässigt billigare bostäder blir föremål för Kungl. Maj:ts prövning och att förslag härom framlägges till riksdagen.

Stockholm i januari 1961

Henning Nilsson

Knut Senander

Gustav Johansson

H. Hagberg

Helmer Holmberg